

דרגה ג': - והיא הדרמטית ביותר - ובלים הנקיבה (= בקבה 1) - הסופית, המסיימת. בהעשות הנקב ממש במפּלש - הכו החוצבים... גרון על גרון - ברזל בברזל יחד!... - והרי זו פרשה אפית בנסח הצמצום העברי הקדמון המקורי על כל סגולותיו הכבושות. ירושלים, י"ח באדר תשי"א.

יצחק לבני

קברי בני חזיר במסורת הנוצרית העתיקה

הצליין הנוצרי ארקולף (Arculf), שביקר בארץ-ישראל במחציתה השנייה של המאה ה'ז' אחר ספּה"ג (בשנת 670 בקירוב), מספר - בין השאר - על המקומות הקדושים בעמק יהושפט. הוא נחל קדרון 1):

בעמק ההוא מראים - לא רחוק מכנסית מריה הקדושה - את מגדל יהושפט. שבתוכו רואים את קברו. בקרבת המגדל הקטן הזה עומד מעין בית-אבן, חצוב בסלע הר הזיתים בצדו הימני ומופרד ממנו; בתוכו מראים שני קברים בלתי מקושטים, שנחצבו בסלע באמצעות כלי-ברזל: האחד הוא קברו של שמעון החסיד, אשר בהיותו בבית-המקדש נטל בידיו את ישו, שהיה עוד ילד קטן, וניבא עליו; והשני הוא קברו של יוסף החסיד, בעלה של מריה הקדושה ואביו חורגו של אדונו ישו².

נראה הדבר, שארקולף מתכוון ב"מגדל יהושפט" ליד אבשלום³ וב"בית האבן" למערת בני חזיר (בית החפשיית)⁴ אשר במעלה נחל קדרון, לרגלי הר הזיתים. מנין לו לארקולף המסורה, שמערת בני חזיר אינה אלא בית-קבורתם של שמעון ושל יוסף בעלה של מריה אם ישו? דבר זה מסתבר לדעתי מן העובדה, שהנוצרים שאבו גם בתקופה זו - כמו בתקופה הקודמת⁵ - הרבה ידיעות על המקומות הקדושים בירושלים ובסביבותיה מפי היהודים תושבי עיר הקודש; עדות לכך משמשים גם ספריו של ארקולף גופו. המזכיר פעמים אחדות את יהודי ירושלים. יתכן איפוא, שהמסורה הנוגה באה לו בעקיפין מהיהודים, שקראו את הכתובת העברית שבפרוודור מערת בני חזיר. בכתובת נזכרים הכהנים מכני חזיר, המשמרת היוז של כהני בית המקדש, שנקברו במערה זו, וביניהם אנשים הנקראים בשמות שמעון ויוסף⁶. היהודים פרשו כנראה את הכתובת כפשוטה, ואילו הנוצרים ויהו את השמות שמעון ויוסף עם שמותיהם של אישים נערכים במסורת הנוצרית. בני תקופתו של ישו.

ב. מייזלר

1) את השם עמק יהושפט לנחל קדרון מוצאים אנו כבר ב-*Itinerarium Burdigalense* ובאנומסטיוקן של אבסביוס; ור' G. Dalman, *Jerusalem und sein Gelände*, Ss. 93 ff. ; קליין, ציון ספר ו' (תרגום), ע' י"ב.

2) *Itinera Hierosolymitana*, ed. P. Geyer, p. 241, cap. XIII-XIV; P. Micklely, ר' (2)

Arculf I (1917), pp. 33 foll.

3) על מסורות עתיקות יותר ר' קליין, שם, ע' כ"א. האגדה המיחת את יד אבשלום ליהושפט באה כנראה מהשם עמק יהושפט. ועד היום קוראים למערה, שיד אבשלום משמשת לה ציון, בשם מערת יהושפט; ור' נ. סלושץ, קובץ החברה העברית לחקירת א"י א', ספר ב', עע' 5 ואילך.

4) קשה יותר לקבל את דעתו של מיקלי, שארקולף התכוון לקבר זכריה, המשמש ציון למערת בני חזיר (בית החפשיית), כי הרי רק בנו האחרונה בלבד יכלו להראות קברים בלתי-מקושטים שנחצבו בסלע, וגם התיאור מתאים לה.

5) בפרוטרוט קליין, שם, עע' י"ב ואילך.

6) ר' S. Klein, *Jüdisch-Palästinisches Corpus Inscriptionum*, Ss. 14 f. ; ב. מייזלר,

תולדות המחקר הארכיאולוגי בא"י, ע' 122.